

Beleidsplan sociale veiligheid en burgerschap

Inhoud

1 De wet.....	4
2 Het inspectiekader	5
3 Stichting Fedra	7
4 De scholen.....	8
4.1 Inzicht.....	8
4.2 Preventie	9
4.3 Optreden	9
4.4 Klachtenregeling	9
4.5 Vertrouwenspersonen	9
4.6 Het sociaal veiligheidsplan.....	10
1 Visie op sociale veiligheid en burgerschap.....	12
1.1 Veiligheid	12
1.2 Sociale veiligheid.....	12
1.3 (Sociale) veiligheid op scholen	12
2 Inzicht en voorwaarden	17
2.1 Volgstelsel sociaal-emotionele ontwikkeling	17
2.2 Monitoren sociale veiligheid	17
2.3 Veiligheidsmedewerker/anti-pestcoördinator	17
2.4 Incidentenregistratie	17
2.5 Afnemen van sociogrammen optioneel.....	18
2.6 Zorgcoördinator en ondersteuningsteam.....	18
2.7 Oudertevredenheidsonderzoek (OTO)	18
2.8 Medewerkertevredenheidsonderzoek (MO).....	18
2.9 Afstemmen met ouders	19
2.10 Klachtenregeling	19
2.11 Interne contactpersoon.....	19
2.12 Externe vertrouwenspersoon.....	19
2.13 Vertrouwensinspecteur	19
2.14 Verklaring Omtrent het Gedrag	19
3 Preventie.....	20
3.1 Het schoolklimaat	20
3.2 De school- en klassenregels	20
3.3 Gedragscode.....	20
3.4 Groepsvormende activiteiten optioneel	21
3.5 Methoden en middelen op gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling..	21

3.6 Participeren in de democratische rechtstaat	21
3.7 Godsdienstonderwijs	22
3.8 Speelpleinprotocol	22
4 Handelen	24
4.1 Vertrouwenspersonen	24
4.2 Schorsing en verwijdering	24
4.3 Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling	24
Bijlagen.....	26

1 De wet

Per 1 augustus 2015 is voor scholen in het basisonderwijs de wettelijke bepaling over de sociale veiligheid van leerlingen op school in werking getreden (WPO; Artikel 4c). De wet Zorgplicht veiligheid op school heeft als doel dat scholen zorgen voor sociale veiligheid en zich inspannen om pesten tegen te gaan.

Van scholen wordt het volgende gevraagd:

- De school voert beleid met betrekking tot de veiligheid op school;
- De school monitort de veiligheid van leerlingen met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft;
- De school draagt er zorg voor dat bij een persoon ten minste de volgende taken zijn belegd:
  - Het coördineren van beleid in het kader van het tegengaan van pesten etc.
  - Deze persoon is het aanspreekpunt in het kader van pesten voor leerlingen, personeelsleden en ouders.

Een school kan pas goed beleid voeren op het gebied van sociale veiligheid als zij inzicht heeft in de feitelijke en ervaren veiligheid van de leerlingen. Op basis van monitoring ontstaat inzicht in de daadwerkelijke sociale veiligheid op school. Het instrument waarmee sociale veiligheid gemonitord wordt, moet aan een aantal eisen voldoen:

Het instrument:

- moet betrouwbaar en valide zijn; dit instrument wordt minstens een keer per jaar afgenomen onder een representatief deel van de leerlingen;
- moet inzicht geven in hoe leerlingen de sociale en fysieke veiligheid ervaren;
- moet duidelijk maken of leerlingen te maken hebben met pestgedrag, geweld, discriminatie e.d.;
- moet inzicht geven in het welbevinden van leerlingen op school.

De Inspectie van het Onderwijs controleert de scholen op bovenstaande punten.

Naast de Wet Veiligheid op scholen hebben scholen de wettelijke opdracht om aandacht te besteden aan actief burgerschap en sociale integratie. In de Wet op het primair onderwijs (WPO; Artikel 8 lid 3) is de volgende formulering opgenomen:

'Het onderwijs:

- gaat er mede van uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving;
- is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie;
- is er mede op gericht dat leerlingen kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.'

2 Het inspectiekader

De inspectie heeft een nieuw waarderingskader uitgewerkt (2017). In dit waarderingskader is 'Schoolklimaat' een apart kwaliteitsgebied. De standaarden in dit kwaliteitsgebied – Veiligheid en Pedagogisch klimaat – geven de kern van het onderwijs weer dat de leerlingen op dit terrein ontvangen.

Schoolklimaat (SK)

SK1. Veiligheid

'Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.'

Basiskwaliteit: De school zorgt voor de sociale, fysieke en psychische veiligheid van de leerlingen in en om de school gedurende de schooldag. Dit blijkt onder andere uit de beleving van de veiligheid en het welbevinden van leerlingen. De school monitort dit ten minste jaarlijks.

De school heeft een veiligheidsbeleid (beschreven in het schoolplan of een ander document), gericht op het voorkomen, afhandelen, registreren en evalueren van incidenten. Als de uitkomsten van de monitoring daartoe aanleiding geven, treft de school maatregelen om de situatie te verbeteren. De school heeft een persoon als aanspreekpunt als het gaat om pesten en voor de coördinatie van het beleid tegen pesten. Schoolleiding en leraren voorkomen pesten, agressie en geweld in elke vorm en treden zo nodig snel en adequaat op ...

Eigen aspecten van kwaliteit: Hier wordt beschreven welke eigen opdracht de school heeft opgenomen in het schoolplan en hoe de school deze realiseert.

SK2. Pedagogisch klimaat

'De school heeft een ondersteunend pedagogisch klimaat.'

Basiskwaliteit: Geen wettelijke eisen.

Eigen aspecten van kwaliteit: Hier wordt beschreven welke eigen opdracht de school heeft opgenomen in het schoolplan en hoe de school deze realiseert.

Burgerschap is opgenomen in zowel het kwaliteitsgebied 'Onderwijsproces' als het kwaliteitsgebied 'Schoolklimaat'.

Onderwijsproces (OP)

OP1. Aanbod

'Het aanbod bereidt de leerlingen voor op vervolgonderwijs en samenleving.'

Basiskwaliteit: ... Het onderwijs gaat ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving. Daarom is het onderwijs gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie, en op kennis hebben van en kennismaken met verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten. Het aanbod

draagt bij aan de basiswaarden van de democratische rechtsstaat ...

Schoonklimaat (SK)

SK1. Veiligheid

'Schoolleiding en leraren dragen zorg voor een veilige omgeving voor leerlingen.'

Basiskwaliteit: ... De uitingen van leerlingen en personeel zijn in lijn met de basiswaarden van de democratische rechtsstaat.

3 Stichting Fedra

In het strategisch beleidsplan 2016-2020 van Stichting Fedra is de missie als volgt verwoord:

'Op Fedra scholen leren wij kinderen dat ze deel uitmaken van een groep, een school, een buurt en de Nederlandse samenleving. We bieden goed onderwijs dat gericht is op de cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling, zodanig dat kinderen zich ontwikkelen tot zelfbewuste, zelfstandige en verantwoordelijke jongeren.'

In de visie staat dat wij ons onderwijs vormgeven vanuit waarden en normen die een christelijke grondslag hebben, de basis van onze Nederlandse samenleving. Hieronder vallen ook de waarden en normen rond democratie en de rechtstaat. In de beschrijving van de kernwaarden komt het begrip veiligheid, en het belang daarvan, nadrukkelijk terug.

Fedra is zelf verantwoordelijk voor de veiligheid van leerlingen en volwassenen¹ binnen de eigen organisatie en beslist zelf hoe zij deze vormgeeft en waarborgt. Onder veiligheid wordt zowel de sociale als de fysieke veiligheid verstaan. Deze notitie beschrijft de sociale veiligheid (waaronder ook de psychische veiligheid valt). De notitie maakt deel uit van het bredere veiligheidsbeleid van de stichting, waar ook het arbobeleidsplan van Fedra, de fysieke veiligheid, de bedrijfshulpverleners, de preventiemedewerkers, de controles en keuringen e.d. toe behoren.

Op bestuurlijk niveau bestaan er centrale afspraken met betrekking tot veiligheid, het Arbobeleid, de klachtenregeling, het protocol Schorsing en verwijdering, geschillen en vertrouwenspersonen. Ook is er een aantal protocollen op stichtingsniveau opgesteld. Deze kunnen indien nodig of gewenst op schoolniveau nader worden uitgewerkt.

Op de scholen maakt het schoolspecifieke beleidsplan Sociale veiligheid deel uit van het algemene Schoolveiligheidsbeleid, dat ook de fysieke veiligheid (RI&E, brandveiligheid e.d.) omvat. De verschillende documenten met bijbehorende protocollen moeten in samenhang gelezen worden.

---

¹ Alhoewel de sociale veiligheid vanzelfsprekend zowel de leerlingen als de volwassenen (personeelsleden en ouders) betreft, zal de focus in deze notitie voornamelijk bij de sociale veiligheid van de leerlingen liggen.

4 De scholen

Leerlingen zijn pas in staat om te leren en zich te ontwikkelen als ze zich veilig voelen. Ook medewerkers kunnen hun werk pas goed doen als ze zich veilig voelen. Sociale veiligheid is het ontwikkelen van een veilig leer- en leefklimaat. Zo wordt de school een veilige oefenplaats waarbinnen kinderen kunnen leren, fouten kunnen maken en zich kunnen ontwikkelen. Een veilig klimaat is ook een voorwaarde voor het werken aan burgerschapsvorming. Om sociale veiligheid te waarborgen en te bevorderen zijn formele kaders nodig. Daarbij worden de grenzen van gedrag duidelijk vastgesteld. Binnen deze randvoorwaarden bepaalt de school zelf hoe zij zorgt voor een veilig school- en klassenklimaat. Hierbij is er aandacht voor de omgang met elkaar, voor het oplossen van conflicten, voor waarden en normen en voor de ontwikkeling van sociale competenties. Positief gedrag onder alle betrokkenen wordt actief gestimuleerd.

Scholen moeten kunnen aantonen dat zij maatregelen hebben genomen om de sociale veiligheid van de leerlingen en de personeelsleden te kunnen waarborgen. Iedere school heeft een notitie waarin het beleid met betrekking tot de sociale veiligheid en het bijdragen aan de basiswaarden van de democratische rechtstaat beschreven is. Deze notitie maakt deel uit van het bredere veiligheidsplan van de school. Scholen moeten aan kunnen tonen dat zij:

- inzicht hebben;
- preventief werken;
- optreden als dit nodig is.

4.1 Inzicht

Enquêtes. Minimaal een keer per jaar worden de leerlingen systematisch bevraagd op hun veiligheidsbeleving. Dit gebeurt met een erkend instrument. Personeelsleden en ouders vullen een keer in de twee jaar respectievelijk een medewerkertevredenheidsonderzoek en een oudertevredenheidsonderzoek in. Op deze manier heeft de school inzicht in de beleving van sociale veiligheid van leerlingen en medewerkers, en in pestgedrag op school.

Leerlingvolgsysteem. De sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen wordt gemonitord met een leerlingvolgsysteem.

Incidentenregistratie. Verder is er sprake van een goed inzicht als de school jaarlijks alle incidenten registreert die de sociale (en fysieke) veiligheid kunnen aantasten. Dit geldt voor de sociale veiligheid van zowel leerlingen als van personeelsleden. Een centrale registratie van incidenten geeft inzicht in het aantal en de aard van de incidenten. Om incidentenregistratie tot een succes te maken, moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan: goede communicatie, centrale registratie en een analyse van de gegevens zijn belangrijk met het oog op preventie en de ontwikkeling en verbetering van het veiligheidsbeleid.

Gesprekken. Tijdens de officiële en incidentele gespreksmomenten met ouders en leerlingen kunnen onderwerpen als veiligheid en pesten aan bod komen.

4.2 Preventie

Gedragsregels. In het veiligheidsbeleid is vastgelegd, dat aandacht wordt besteed aan de preventie van incidenten. Scholen hebben maatregelen getroffen om incidenten zo veel mogelijk te voorkomen. De school heeft gedragsregels die gelden voor leerlingen, personeelsleden en ouders, waarbij de focus ligt op het respecteren van elkaar. Deze gedragsregels zijn vastgelegd in een gedragscode/protocol.

Schoolklimaat. Met behulp van gedragsregels, afspraken, normen en waarden creëert de school een klimaat dat gekenmerkt wordt door respect, vertrouwen en acceptatie. Kennis over en inzicht in belangrijke waarden en normen en weten hoe daar naar te handelen, zijn voorwaarden voor het goed functioneren in een pluriforme samenleving. Respect en tolerantie zijn hier verschijningsvormen van en bevorderen de sociale integratie. Kinderen worden op school, via het onderwijs, voorbereid op de taken die zij nu en later als burger in een democratische rechtstaat gaan vervullen in de maatschappij.

Anti-pestcoördinator. Iedere school heeft een anti-pestcoördinator. Deze persoon coördineert het beleid op het terrein van pesten en is een vast aanspreekpunt voor leerlingen en volwassenen binnen de school als het om pesten gaat. Door een adequate en vroegtijdige aanpak kunnen escalaties voorkomen worden.

4.3 Optreden

Schorsing en verwijdering. In het veiligheidsplan staat beschreven hoe er gereageerd wordt op incidenten. De school voert beleid dat adequaat optreden na een incident mogelijk maakt. Duidelijk moet zijn hoe bij een schending van afspraken wordt opgetreden, welke sancties getroffen kunnen worden – zoals schorsing of verwijdering – en wie een rol spelen in zo'n procedure. De procedures moeten bij alle betrokkenen bekend zijn.

Het veiligheidsbeleid van de school wordt regelmatig geëvalueerd en bijgesteld.

4.4 Klachtenregeling

De klachtenregeling van Fedra geldt voor alle scholen. De klachtenregeling kan ook gebruikt worden om inzicht te krijgen in de aard van de klachten.

4.5 Vertrouwenspersonen

Om een veilig klimaat te waarborgen, kunnen scholen een beroep doen op de twee interne vertrouwenspersonen van Fedra en een externe vertrouwenspersoon die op afroep beschikbaar is van de Hulpverleningsdienst Kennemerland. Sommige scholen hebben ook een schoolgebonden vertrouwenspersoon. Ook is het belangrijk dat scholen samenwerken met en terug kunnen vallen op een sluitend netwerk van voorzieningen. De school is niet de plaats om alle maatschappelijke problemen op te lossen die wel de school binnenkomen. In het netwerk kunnen de interne leerlingenbegeleiding, het (school)maatschappelijk werk, de

jeugd(gezondheids)zorg, de leerplichtambtenaar en zo nodig de politie participeren.

Wettelijke maatregelen zijn een sluitstuk op het veiligheidsbeleid dat de school voert. De onderwijsinspectie ziet toe op de naleving van de wettelijke regels. Scholen voor primair onderwijs verantwoorden zich in de schoolgids over hun veiligheidsbeleid.

4.6 Het sociaal veiligheidsplan

Sociaal veiligheidsbeleid begint met het formuleren van een visie over de ontwikkeling van leerlingen, hun (leeftijdsgebonden) gedrag en de grenzen en verantwoordelijkheden daarvan. Daar vloeien doelstellingen en gedragsregels uit voort. Bij het opstellen van de notitie sociale veiligheid stellen de scholen de volgende vragen centraal:

- Hoe ziet een veilig schoolklimaat eruit?
- Wat willen wij als school bereiken?
- Welke aanpak wordt schoolbreed en in samenhang gehanteerd om een veilig schoolklimaat te creëren? Welke interventies, programma's en methoden worden gebruikt op individueel niveau, klassikaal niveau en op schoolniveau?
- Hoe zorgt de school ervoor dat er een representatief en actueel beeld is van de veiligheid en de mogelijke risico's in de school? Welke instrumenten worden daarbij ingezet?
- Hoe zijn de taken en verantwoordelijkheden belegd?
- Hoe draagt de school bij aan de basiswaarden van de democratische rechtstaat?
- Welke protocollen zijn er m.b.t. zaken rond sociale veiligheid?

Binnen een sociaal veilig klimaat komen kinderen tot leren. Hier raken sociale veiligheid en burgerschap elkaar. In de schoolcultuur kun je als school burgerschap in de praktijk voorleven. Met elkaar wordt gezorgd voor een veilig klassen- en schoolklimaat. De school is een mini-samenleving waarin de kinderen kunnen oefenen en leren hoe zij functioneren in de samenleving, hoe zij omgaan met elkaar en met verschillen. Burgerschap is geen vak op zich. Burgerschap gaat over vorming; over de ontwikkeling van competenties op de terreinen democratie, participatie en identiteit.

Beleidsplan sociale veiligheid en burgerschap
Basisschool de Sleutelbloem
1-06-2017

1 Visie op sociale veiligheid en burgerschap

'Op school leren wij kinderen dat ze deel uit maken van een groep, een school, een buurt en van de Nederlandse samenleving. We bieden goed onderwijs dat gericht is op de cognitieve, sociale en emotionele ontwikkeling, zodanig dat kinderen zich ontwikkelen tot zelfbewuste, zelfstandige en verantwoordelijke jongeren.' (Missie uit Strategisch Beleidsplan 2016-2020, Stichting Fedra.)

1.1 Veiligheid

Ieder mens heeft recht op veiligheid. Dit basisrecht is vastgelegd in de 'Universele verklaring van de rechten van de mens'. In een veilige omgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen fysieke veiligheid: gezondheid, welzijn, gebouwen en omgeving en sociale veiligheid: deze heeft betrekking op de omgang met elkaar. In deze notitie wordt de sociale veiligheid op school besproken. De aanpak op het gebied van fysieke veiligheid staat beschreven in de notitie **xxx**. Beide documenten moeten in samenhang met elkaar en met verschillende andere beleidsstukken en protocollen gelezen worden.

1.2 Sociale veiligheid

Een sociaal veilige omgeving is een omgeving waarin mensen zich thuis voelen. Alleen in een veilige en prettige omgeving kunnen mensen effectief en plezierig samenleven en samenwerken. De kern van sociale veiligheid ligt in de omgang met elkaar en heeft vooral te maken met respect en waardering. Volwassenen functioneren het best wanneer zij open hun mening kunnen zeggen, hun wensen kenbaar kunnen maken en op hun eigen niveau kunnen werken. Kinderen komen tot ontwikkeling in een omgeving waar zij zich veilig en thuis voelen. Samenwerken en samen beslissen zijn belangrijke elementen, evenals gedragsregels die richting geven aan de omgang met elkaar. In een sociaal veilige omgeving wordt positief sociaal gedrag onder alle betrokkenen actief gestimuleerd.

1.3 (Sociale) veiligheid op scholen

Leerlingen doen op school niet alleen vakkennis en vaardigheden op, het is ook de plek waar zij leeftijdsgenoten ontmoeten, kennis maken met de samenleving, met normen, waarden en omgangsvormen en met de normen en waarden van onze democratische rechtstaat. Zo groeien kinderen op tot volwaardige burgers. 'Samenleven' is de kern van onze samenleving, en samenleven moet je leren.

Het is belangrijk dat scholen een sociaal veilige omgeving bieden. Die veiligheid is van wezenlijk belang voor kinderen om zich goed te kunnen ontwikkelen en te kunnen leren. Daar hoort bij dat zij ervaringen opdoen, oefenen en soms ook grenzen overschrijden. Ons pedagogisch handelen begeleidt dit leer- en ontwikkelingsproces.

In een veilig schoolklimaat bestaan regels en grenzen. Pestgedrag in het onderwijs kan de ontwikkeling van kinderen fors belemmeren. Van de medewerkers op onze school wordt verwacht dat zij zich inspannen om pesten te voorkomen en tegen te gaan. Leerlingen worden aangemoedigd om positief gedrag te laten zien en wij treden adequaat op tegen grensoverschrijdend gedrag.

Dit plan beschrijft de samenhang tussen sociale veiligheid en het aanbod dat bijdraagt aan het doorgeven van de waarden van onze democratische rechtstaat. Om deel te kunnen uitmaken van de democratische rechtstaat en daarin actief te kunnen participeren is het nodig kennis te hebben over die samenleving en om goede sociale vaardigheden te hebben. Daar ligt de link tussen de sociaal-emotionele ontwikkeling en burgerschap. De vaardigheden die nodig zijn om actief burger te kunnen zijn, leer je deels op school. Ook beschrijven wij hoe programma's voor sociaal-emotioneel leren bijdragen aan de ontwikkeling van burgerschap. Het plan alleen is niet voldoende om een veilige school te waarborgen. Een veilige school maken we samen in onze praktijk op school. Sociale veiligheid staat niet op zichzelf, maar maakt deel uit van ons totale beleid. Onderdelen van ons veiligheidsbeleid zijn ook terug te vinden in de visie en missie van de school, ons schoolplan, jaarplan, zorgplan en in onze schoolgids. De sociale veiligheid verdient steeds onze aandacht bij alle processen in de school; in onze schoolontwikkeling, het kwaliteitsbeleid, personeelsbeleid etc.

De voor de sociale veiligheid relevante protocollen zijn als bijlagen bijgevoegd. Ook de Meldcode 'Huiselijk geweld en kindermishandeling' is bijgevoegd.

Ons onderwijs op school gaat ervan uit dat leerlingen opgroeien in een pluriforme samenleving en is mede gericht op het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Bovendien maken leerlingen kennis met en krijgen zij kennis van verschillende achtergronden en culturen van leeftijdgenoten.

Basisschool De Sleutelbloem realiseert deze doelen door de inzet van de Kanjertraining. De methode Kanjertraining dekt de kerndoelen van burgerschap en pdintegratie.

In het onderwijsaanbod voor burgerschapskunde onderscheiden we de volgende aspecten:

- Kennis nemen van de verschillende achtergronden en culturen van leerlingen (godsdiensonderwijs en geestelijke stromingen);
- Het bevorderen van sociale competenties;
- Openheid naar de samenleving: voorbereiding op deelname aan en betrokkenheid bij de Nederlandse samenleving;
- Bevordering van de basiswaarden en van de kennis, vaardigheden en houdingen die nodig zijn om te participeren in de democratische rechtsstaat;
- De school als oefenplaats: het, als school ook zelf in praktijk brengen van burgerschap en leerlingen mogelijkheden geven te oefenen met burgerschap en integratie.

Kennis nemen van de verschillende achtergronden en culturen van leerlingen:

Binnen het aanbod van de wereld oriënterende vakgebieden, maken leerlingen tijdens hun schoolloopbaan kennis met verschillende culturen en geloven zoals het

christendom, jodendom, islam, boeddhisme en hindoeïsme. Het aanbod wat wordt gedaan komt uit de Kanjertraining, relevante beeldmaterialen en websites en de methoden voor wereldoriëntatie die op onze school beschikbaar zijn. Daarnaast wordt de lesmethode Trefwoord ingezet voor lessen levensbeschouwing.

Het bevorderen van sociale competenties: de Kanjertraining wordt ingezet om de sociale competenties van leerlingen te bevorderen.

Openheid naar de samenleving: de leerlingen oriënteren zich in school op de samenleving en ze leren hun eigen mening over maatschappelijke thema's te verwoorden. Tijdens lessen Taal en wereldoriëntatie wordt ingegaan op actuele gebeurtenissen in de eigen omgeving, in Nederland, Europa en in de wereld (Prinsjesdag, recessie, verkiezingen enz.). Daarnaast werken de leerlingen van groep 4 t/m 8 wekelijks aan een actuele tekst van "Nieuwsbegrip" (lesmethode begrijpend lezen) die de onderwerpen goed laat aansluiten bij de maatschappij.

De echte wereld in de klas: regelmatig gaan de leerlingen ergens "te gast" of ontvangen ze een "gast in de klas". In de klas bespreken we hoe je een gast een "gastvrij onthaal" biedt. Welke vragen stel je? Hoe bedank je de gast? En.... hoe hoor je je te gedragen als je zelf op bezoek gaat? Met behulp van excursies leren de leerlingen mensen van buiten de school kennen en participeren ze in de samenleving.

Participeren in de democratische rechtsstaat: gedurende de schoolloopbaan leren we de leerlingen kennis en vaardigheden aan die zij nodig hebben om te kunnen participeren in een democratische rechtstaat. Een goed zelfbeeld en goede sociale competenties zijn onder andere belangrijk (zie Kanjertraining). Binnen de lessen wordt concreet aandacht besteed aan maatschappelijke verhoudingen en staatsinrichting. Tijdens verkiezingen besteden de leerkrachten aandacht aan het kiesrecht, stemmen, tegengestelde belangen en het respecteren van standpunten. De bovenbouw besteedt aandacht aan Prinsjesdag, ook via school-TV programma's.

We vinden het belangrijk dat leerlingen door samenwerking leren iets tot stand te brengen. Dit gebeurt bij kleuters bijvoorbeeld in de themahoeken. Oudere leerlingen oefenen deze vaardigheden tijdens lesactiviteiten. Het gaat om: samen overleggen, afspraken maken, ideeën inbrengen, leiding nemen, of volgen, beslissingen nemen, taken verdelen, iets gebruiken van een ander, kritiek geven, een ander ondersteunen, je aan afspraken houden, leren omgaan met winst en verlies.

Jezelf presenteren: Leerlingen houden boekbesprekingen, actualiteitenbespreking en presenteren wat zij geleerd hebben voor de klas of andere genodigden. Leerlingen leren om in het middelpunt te staan, in de groep iets te vertellen, feedback te ontvangen, bij je standpunt te blijven. De luisteraars leren hun mening te geven, positieve feedback te geven en suggesties aan te dragen. We leren kinderen om te gaan met taken en opdrachten. Niet alleen schoolse taken, maar ook andere, zoals planten water geven in de klas, vegen, opruimen. In alle groepen verrichten de leerlingen taakjes om de klas op orde te houden.

Met behulp van het dagprogramma en werken met weektaken krijgen de leerlingen inzicht in hun taakaanpak: voorbereiden, plannen, controleren, reflecteren. Ze leren aanwijzingen opvolgen, doorzetten als je vastloopt en de taak afmaken (o pruimen, binnen de tijd werken, niet uitstellen, doorwerken).

De school als oefenplaats: goed voorbeeld doet goed volgen. Als wij, volwassenen, gewenst gedrag zelf ook laten zien, zullen leerlingen dit sneller overnemen.

- van sociale competenties: laten zien dat we ervaringen delen, aardig zijn, conflicten goed oplossen, samenwerken.
- van openstaan voor de diversiteit in de samenleving: laten zien dat we respect hebben voor mensen met een andere achtergrond, andere gewoonten, religie, opvattingen, laten merken dat we anderen serieus nemen.
- van democratie: laten zien dat we luisteren naar anderen, (leerlingen, collega's), ook als zij een andere mening hebben, anderen laten meedenken, overleggen en discussiëren met anderen of met anderen beslissen over verschillende onderwerpen of activiteiten.
- van betrokkenheid bij de samenleving; laten zien dat we betrokken zijn bij de samenleving door bijvoorbeeld het nieuws te volgen en te bespreken in de klas, door acties te ondernemen bij bijzondere gebeurtenissen in de samenleving, door te laten weten welke instanties we kunnen benaderen.

Kanjertraining

Op onze school gebruiken wij de Kanjertraining. Een goed sociaal klimaat is de basis voor ontwikkeling. Met de instemming van ouders en leerkrachten via de medezeggenschapsraad onderschrijven wij de uitgangspunten van de Kanjertraining en zetten wij ons gezamenlijk in om volgens deze uitgangspunten te handelen. De bedoeling van de Kanjertraining is een duidelijk en veilig schoolklimaat te creëren voor de leerlingen, ouders en het team van De Sleutelbloem. Meer informatie vindt u op de website van de Kanjertraining (www.kanjertraining.nl).

De Kanjertraining heeft het predicaat "effectief" in de databank voor Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugd Instituut.

De lessen gaan uit van een positieve levensvisie; ze zijn toekomst- en oplossingsgericht.

De volgende afspraken staan centraal:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- Niemand speelt de baas
- Niemand lacht uit
- Niemand doet zielig

Leerlingen leren onder andere:

- Elkaar complimenten geven
- 'Nee' durven zeggen
- Gevoelens onder woorden brengen
- Luisteren en samenwerken
- Problemen oplossen zonder de leerkracht, maar met een maatje
- Vragen stellen
- Om te gaan met kritiek

Met de Kanjertraining willen wij het volgende bereiken:

- Orde en rust in de groep; er ontstaat een taakgericht en vriendelijk klimaat

- De leerkracht en leerlingen worden gerespecteerd
- Pestproblemen worden hanteerbaar en worden opgelost (voornamelijk door de leerlingen zelf)
- Leerlingen durven zichzelf te zijn, ze durven hun mening te uiten
- Leerlingen voelen zich veilig
- Leerlingen voelen zich bij elkaar betrokken
- Leerlingen kunnen hun gevoelens onder woorden brengen
- Leerlingen krijgen meer zelfvertrouwen

Wij werken met Kanvas, het leerlingvolgsysteem van de Kanjertraining voor sociaal emotionele ontwikkeling.

2 Inzicht en voorwaarden

Het is belangrijk zicht te hebben op de beleving van de sociale veiligheid en de risico 's op dit gebied. Om een representatief en actueel beeld te hebben van de sociale veiligheid in de school gebruiken wij de volgende instrumenten.

2.1 Volgstelsel sociaal-emotionele ontwikkeling

Op onze school volgen we de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen. We gebruiken daarvoor Kanvas. Twee keer per jaar geven de leerkrachten hun bevindingen over het welbevinden van de leerlingen en hun sociaal-emotionele ontwikkeling aan in dit stelsel. Bijzonderheden en signalen worden besproken in het overleg tussen leerkrachten en de zorgcoördinator en worden ook besproken met de ouders. Eventuele interventies worden besproken en ingezet.

Vanaf groep 5 vullen de leerlingen ook zelf een vragenlijst in over hun welbevinden. Naar aanleiding hiervan worden signalen besproken en interventies geformuleerd als dit nodig is.

2.2 Monitoren sociale veiligheid

Minimaal twee keer per jaar worden de leerlingen van de groepen 5 tot en met 8 bevestigd op hun beleving van sociale veiligheid en welbevinden. Wij gebruiken hiervoor het instrument Kanvas. In dit instrument wordt specifiek aandacht besteed aan pestgedrag.

2.3 Veiligheidsmedewerker/anti-pestcoördinator

Grensoverschrijdend gedrag vindt vaak plaats buiten het zicht van de leerkracht: pesten op het schoolplein, discriminatie op internet etc. De leerkracht moet vaak uit signalen opmaken dat er iets mis is. In onze school is Suzanne Allard aangesteld als anti-pestcoördinator (dit kan een aparte functionaris zijn, of de zorgcoördinator, preventiemedewerker). De anti-pestcoördinator heeft speciale aandacht voor het sociaal veiligheidsbeleid en monitort of de aanpak van de school werkt. Daarbij is Suzanne Allard voor leerlingen, personeelsleden en ouders een vast aanspreekpunt waar zij met meldingen en (hulp)vragen op dit gebied terecht kunnen. Problemen – dus ook problemen met pestgedrag – worden in de eerste plaats besproken met en aangepakt door de leerkracht. Wanneer hier geen oplossing uit voortkomt, kan de anti-pestcoördinator worden benaderd voor ondersteuning en/of begeleiding.

2.4 Incidentenregistratie

Eerstige incidenten tussen leerlingen onderling, tussen leerlingen en personeelsleden en tussen personeelsleden en derden worden geregistreerd op een incidentenformulier. Het betreft incidenten waarbij sprake is van (ernstig) grensoverschrijdend gedrag: verbaal geweld, agressie en intimidatie. De registratie wordt beheerd door de administratie en jaarlijks – verplicht – door de directeur besproken in de medezeggenschapsraad. Registreren is geen doel op zich. Op

basis van de geregistreerde incidenten kan het veiligheidsbeleid worden bijgesteld en kunnen maatregelen worden getroffen.

Duidelijk moet zijn welke incidenten (geweld met letsel, grove pesterijen, bedreigingen etc.) bij wie gemeld moeten worden. De preventiemedewerker heeft het overzicht van de incidenten. Jaarlijks wordt het overzicht besproken met de MR.

2.5 Afnemen van sociogrammen

Twee keer per jaar wordt een sociogram afgenomen. Hierdoor ontstaat zicht op de positieve en negatieve relaties in een groep. Duidelijk wordt ook of er leerlingen zijn die buiten de groep vallen. Naar aanleiding van het sociogram worden interventies - zowel preventief als curatief - afgesproken en ingezet. Opvallende zaken wordt met individuele leerlingen besproken door de leerkracht.

2.6 Zorgcoördinator en ondersteuningsteam

De zorgcoördinator coördineert en monitort de zorg voor de leerlingen. Als er sprake is van zorgen rondom de sociaal-emotionele ontwikkeling in een groep of bij een individuele leerling is de zorgcoördinator het aanspreekpunt voor de leerkrachten. In overleg kunnen interventies worden ingezet op leerling- of groepsniveau. Ook kan de leerling ter bespreking worden ingebracht in het ondersteuningsteam van de school.

Soms verloopt de ontwikkeling van een leerling anders dan verwacht mag worden. De leerkracht signaleert dit bijvoorbeeld door eigen observaties of toetsen. De leerkracht zal de bevindingen delen met de ouders. De leerkracht kan zijn bevindingen rondom een leerling bespreken met de zorgcoördinator tijdens een ELB (effectieve leerling bespreking). In dit overleg bespreken zij samen hoe de leerkracht deze leerling beter kan begeleiden. Als deze hulp geen effect heeft, of er zijn bij de leerkracht nog steeds zorgen, dan kan besloten worden om de leerling te bespreken in het ondersteuningsteam. Om een leerling in het ondersteuningsteam te bespreken wordt toestemming aan de ouders gevraagd.

In het Zorgplan van de school staan verdere afspraken rondom zorg beschreven.

2.7 Oudertevredenheidsonderzoek (OTO)

Een keer in de twee jaar worden ouders bevroegd over hun ervaringen met en beleving van de school. In deze enquête zijn specifieke vragen opgenomen over de sociale veiligheidsbeleving en het welbevinden van hun kind(eren). De uitkomsten worden geanalyseerd middels een SWOT analyse en de ontwikkelpunten worden geformuleerd in een plan van aanpak. De doelstellingen worden opgenomen in het jaarplan. De uitkomst wordt besproken met de oudergeleding van de medezeggenschapsraad.

2.8 Medewerkertevredenheidsonderzoek (MO)

Een keer in de twee jaar worden de personeelsleden bevroegd. In dit onderzoek zijn heel nadrukkelijk vragen opgenomen over de beleving van (sociale) veiligheid. Wanneer aangegeven wordt dat een gevoel van onveiligheid werd ervaren, worden aan de respondent verdiepvragen gesteld. De uitkomsten worden geanalyseerd middels een SWOT analyse en de ontwikkelpunten worden

geformuleerd in een plan van aanpak. De doelstellingen en mogelijke interventies worden opgenomen in het jaarplan.

2.9 Afstemmen met ouders

Als er zorgen zijn over de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen of over hun welbevinden betrekken we nadrukkelijk de ouders in de aanpak. Ook zoeken we de samenwerking als er sprake is van grensoverschrijdend gedrag, zoals pesten. Pestgedrag houdt meestal niet op bij het verlaten van het schoolplein. Het kan ook plaatsvinden op weg naar huis, bij de sportvereniging en op het internet. Samenwerking van alle betrokken partijen is daarom noodzakelijk. Maatregelen moeten zich niet alleen richten op de leerling die grensoverschrijdend gedrag vertoont, maar ook op de omgeving waarbinnen het gedrag plaatsvindt.

2.10 Klachtenregeling

Uit schoolgids

2.11 Interne contactpersoon

Uit schoolgids

2.12 Externe vertrouwenspersoon

Uit schoolgids

2.13 Vertrouwensinspecteur

Uit schoolgids

2.14 Verklaring Omtrent het Gedrag

Van alle personeelsleden die op onze school werkzaam zijn, is een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) aanwezig. Hieruit blijkt of er belemmeringen zijn om in het onderwijs te werken. Bij onze personeelsleden zijn geen belemmeringen aanwezig. Ook van alle andere volwassenen op onze school die met kinderen werken, is een VOG beschikbaar: medewerkers opvang, vrijwilligers e.d.

3 Preventie

3.1 Het schoolklimaat

De sociale veiligheid op school is gebaat bij een sfeer waarin saamhorigheid, onderling begrip en verdraagzaamheid centraal staan en waarin pesten en ander negatief gedrag niet worden getolereerd. We bouwen aan onderling begrip en verdraagzaamheid en laten kinderen andere zienswijzen ervaren. Een open en ondersteunende cultuur, waarin leerlingen hun eigen verantwoordelijkheid hebben, bevordert hun welbevinden en vermindert problematisch gedrag. Onze leerlingen groeien op in een pluriforme samenleving. Het is belangrijk actief burgerschap en sociale integratie te bevorderen. We geven de leerlingen daarin ook belangrijke waarden en normen mee; waarden en normen die een christelijke grondslag hebben en de basis zijn van onze Nederlandse samenleving. Daaronder vallen ook de waarden en normen rond democratie en de rechtstaat.

Het is belangrijk dat leerlingen, medewerkers en ouders de kernwaarden van onze school (her)kennen en de daarvan afgeleide normen en regels die in de school gelden.

Leerkrachten spelen een cruciale rol bij het creëren van een sociaal veilig klimaat. Kinderen leren in de ontmoeting met elkaar en volwassenen om hen heen. Leerkrachten kunnen grensoverschrijdend gedrag tijdig signaleren en adequaat ingrijpen. Ook dragen zij normen en waarden uit en laten zij leerlingen voorbeeldgedrag zien. Dat vraagt van onze leerkrachten pedagogisch leiderschap.

3.2 De school- en klassenregels

Op onze school hebben we regels en afspraken over de omgang met elkaar. Deze regels zijn terug te zien in de klassen en terug te vinden in Beleidstuk; Regels, Routines en Maatregelen. Dit wordt in schooljaar 2017-2018 vastgesteld en geïmplementeerd. (zie jaarplan 17-18 en schoolplan 17-21) De regels vertellen over de manier waarop wij met elkaar omgaan, als leerlingen onderling en als personeelsleden met de leerlingen, maar gelden ook voor de omgang tussen personeelsleden en ouders. Wij hebben de regels gezamenlijk als team opgesteld. In de hogere groepen zijn ook de leerlingen betrokken bij het opstellen van de gedragsregels, zodat een stevig draagvlak ontstaat.

3.3 Gedragscode

Om voor iedereen een veilig schoolklimaat te creëren, hanteren we een gedragscode voor leerkrachten en leerlingen. De school beschikt over een gedragsprotocol voor leerlingen (vastgesteld 2014) en een gedragscode voor leerkracht en leerling (vastgesteld 2014). De inhoud van beide stukken dienen geborgd te worden in schooljaar 2017-2018. De leergroep Sociale Veiligheid gaat in gesprek om de protocollen te borgen, aan te passen en voort te zetten.

Onderwijzend personeel heeft een meldingsplicht bij een vermoeden van een seksueel misdrijf of seksuele intimidatie. Deze wet verplicht personeelsleden een vermoeden van een seksueel misdrijf te melden bij het bestuur en verplicht bestuursleden een vermoeden van een seksueel misdrijf - na overleg met de vertrouwensinspecteur - te melden bij politie of justitie.

3.4 Groepsvormende activiteiten

Het begin van het schooljaar is cruciaal voor het realiseren van een sociaal veilig klimaat in een klas; dan begint de groepsvorming. Als de leerkracht in deze fase een positief stempel drukt op de sfeer, groepsvormende activiteiten uitvoert en met de leerlingen duidelijke regels afsprekt, creëert hij/zij een positief klimaat waar iedereen de rest van het jaar de vruchten van plukt. In het jaarplan 17-18 is als doel gesteld; de leerkracht is een sterke pedagogische leider. De leerkracht bouwt een goede relatie en vertrouwensband met de leerling op.

3.5 Methoden en middelen op gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling

Positief sociaal gedrag van leerlingen bevordert de veiligheid op school. Op school besteden wij aandacht aan het aanleren van een positieve manier van omgaan met elkaar, het nemen van beslissingen, het constructief oplossen van conflicten, open te staan voor verschillen tussen mensen en weerbaarheid. Leerkrachten en ouders fungeren hierbij als rolmodel. Op onze school gebruiken we de volgende methoden en programma's om de sociaal-emotionele ontwikkeling van onze leerlingen te stimuleren: de Kanjertraining.

3.6 Participeren in de democratische rechtstaat

Wij bereiden onze leerlingen voor op deelname aan de maatschappij. De leerlingen leren over en krijgen te maken met acceptatie, tolerantie, diversiteit en respect voor mensen, dieren en de leefomgeving. Het aanbod op onze school draagt bij aan de basiswaarden van onze democratische rechtstaat. We doen dat op de volgende manier:

Gedurende de schoolloopbaan leren we de leerlingen kennis en vaardigheden aan die zij nodig hebben om te kunnen participeren in een democratische rechtstaat. Een goed zelfbeeld en goede sociale competenties zijn onder andere belangrijk (zie Kanjertraining). Binnen de lessen wordt concreet aandacht besteed aan maatschappelijke verhoudingen en staatsinrichting. Tijdens verkiezingen besteden de leerkrachten aandacht aan het kiesrecht, stemmen, tegengestelde belangen en het respecteren van standpunten. De bovenbouw besteedt aandacht aan Prinsjesdag, ook via school-TV programma's.

We vinden het belangrijk dat leerlingen door samenwerking leren iets tot stand te brengen. Dit gebeurt bij kleuters bijvoorbeeld in de themahoeken. Oudere leerlingen oefenen deze vaardigheden tijdens lesactiviteiten. Het gaat om: samen overleggen, afspraken maken, ideeën inbrengen, leiding nemen, of volgen, beslissingen nemen, taken verdelen, iets gebruiken van een ander, kritiek geven, een ander ondersteunen, je aan afspraken houden, leren omgaan met winst en verlies.

3.7 Godsdienstonderwijs

Binnen het aanbod van de wereld oriënterende vakgebieden, maken leerlingen tijdens hun schoolloopbaan kennis met verschillende culturen en geloven zoals het christendom, jodendom, islam, boeddhisme en hindoeïsme. Het aanbod wat wordt gedaan komt uit de Kanjertraining, relevante beeldmaterialen, websites en de methoden voor wereldoriëntatie die op onze school beschikbaar zijn. Daarnaast wordt de lesmethode Trefwoord ingezet voor lessen levensbeschouwing. Ook de feestdagen spelen een duidelijke rol in het onderwijs van de Sleutelbloem. De Sleutelbloem heeft een katholieke identiteit en dit is terug te zien in de lessen die worden gegeven omtrent de feestdagen.

3.8 Speelpleinprotocol

Er wordt gebruik gemaakt van een protocol speelplein. Zie tekst hieronder (vastgesteld 2014). In het schooljaar 2017-2018 zal de leergroep Sociale Veiligheid de afspraken borgen, bijstellen en implementeren.

Het schoolplein is een belangrijk deel van de sociaal-emotionele context van kinderen. Kinderen leren hoe zij met elkaar om moeten gaan en brengen dat in de praktijk op het speelplein. Zij leren samen te spelen en samen te delen. Ruzie te maken en ruzies bij te leggen.

Het plein is de plek waar blijkt of leerlingen de lessen sociale vaardigheden begrepen hebben.

Inzicht en Preventie

In het speelkwartier gaan alle kinderen naar buiten. Leerlingen mogen alleen binnen blijven als er ook binnen toezicht mogelijk is door bijvoorbeeld dubbele bezetting op de groep. De kinderen gaan nooit van het schoolplein af. Leerkrachten lopen actief rond om te surveilleren, zodat zij overzicht houden op de hele groep.

Belangrijke factoren voor een veilig sociaal klimaat op het speelplein zijn:

- De speelomgeving: speelmogelijkheden, het weer, de sfeer;
- De sociale vaardigheden van de kinderen;
- Het toezicht van de leerkrachten.

Optreden

Bij overtreding van de regels volgen sancties:

1. Waarschuwing
2. Na een ernstige eerste overtreding of na een tweede overtreding volgt een 'time-out'. Het kind mag even niet meer meespelen. Na een paar minuten gaat de surveillerende leerkracht naar het kind toe en bespreekt het voorval met het

kind: 'Wat ging er mis?' en 'Hoe kan het beter?'. Als het kind de vragen rustig en goed kan beantwoorden krijgt het toestemming weer mee te spelen. Is dit niet het geval, dan volgt een verlenging van de time-out.

3. Het kind dat de regels nogmaals overtreedt, wordt naar binnen gestuurd, naar een vaste plek. Het kind wacht daar tot de surveillerende leerkracht of de eigen leerkracht het voorval komen bespreken. Het kind krijgt te horen dat het de volgende pauze niet naar buiten mag i.v.m. de ernst of de herhaling van de overtreding. Bovenstaande vragen worden besproken. Als het kind de vragen rustig kan beantwoorden, mag het de klas weer in.
4. Bij herhaalde overtredingen blijft het kind na. Leg uit waarom het belangrijk is dat iedereen zich goed gedraagt. De leerkracht spreekt een beloningssysteem af met de leerling en informeert de ouders hierover. Wanneer het kind buiten speelt zonder overtredingen krijgt het een sticker o.i.d. Tegenover vijf verdiende stickers staat een beloning, bijvoorbeeld op de computer werken. Bij een overtreding volgt eerst een waarschuwing, daarna wordt het kind naar binnen gestuurd.
5. Wanneer het beloningssysteem niet werkt, bespreek dit dan met het team. De directeur heeft een gesprek met de leerling en de ouders, om tot een oplossing te komen. Dit gesprek kan resulteren in hulpverlening om het kind betere sociale vaardigheden aan te leren.
6. Als uiterste maatregel kan worden overgegaan op (tijdelijke) schorsing. De veiligheid van het kind en van de andere leerlingen staat voorop.

Speelpleinregels

1. Wij spelen samen.
2. Wij sluiten niemand buiten.
3. Wij doen niemand pijn.
4. Wij pesten niet en schelden niemand uit.
5. Wij maken vrienden.
6. Wij spelen eerlijk.
7. Wij kunnen tegen ons verlies.
8. Ruzies lossen wij op.
9. Als zelf oplossen niet lukt, gaan wij naar de leerkracht.
10. Wij spelen veilig.

4 Handelen

Grensoverschrijdend gedrag vindt vaak plaats buiten het zicht van de leerkracht. Onze school neemt expliciete signalen van leerlingen, personeelsleden en ouders over sociale onveiligheid en pesten serieus. Bij incidenten en grensoverschrijdend gedrag worden afspraken en protocollen nageleefd. Iedereen weet wat er op grond van signalen moet gebeuren. Er is duidelijkheid over beleid bij problemen en onveiligheid. De directie is hier eindverantwoordelijk.

De zorgcoördinator heeft zicht op leerlingen over wie zorgen zijn met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling. De leerkracht neemt signalen waar en handelt naar aanleiding hiervan. Als de zorgen groot zijn, bespreekt de leerkracht deze met de zorgcoördinator. Interventies worden afgesproken. Als de zorgen blijven, kan de leerling worden besproken in het ondersteuningsteam van de school.

Indien nodig wordt er verder hulp gezocht of doorverwezen. Te denken valt aan het inschakelen van schoolmaatschappelijk werk, de schoolarts, psycholoog of psychiater. Ook het inschakelen van de wijkagent is een mogelijkheid. Uiteraard gaat het inschakelen van derden altijd in overleg met en na toestemming van de ouders of verzorgers.

Het tijdig signaleren van problemen of grensoverschrijdend gedrag (waaronder pesten) en daar adequaat naar handelen, hoort bij een veilig schoolklimaat. Er is een goede opvang van slachtoffers bij incidenten en pesten. Er is duidelijkheid over het handelen richting de daders. In het pestprotocol staan de stappen beschreven. Dit protocol is als bijlage A toegevoegd aan dit beleidsplan.

4.1 Vertrouwenspersonen

De Sleutelbloem werkt met een contactpersoon voor ouders en leerlingen. Deze contactpersoon is het eerste aanspreekpunt betreffende vertrouwenszaken die leerling en ouders kunnen aanspreken. De contactpersoon kan de ouders informeren over wie de externe vertrouwenspersonen zijn en hoe zij met hun in contact kunnen komen.

4.2 Anti-pestprotocol

De school heeft een anti-pestprotocol. Dit protocol is opgesteld volgens de algemene structuur: inzicht – preventie – handelen. Wanneer er sprake is van pesten, worden de stappen uit het protocol gevolgd om tot een effectieve aanpak en oplossing van het probleem te komen.

4.3 Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling

Sinds 1 juli 2013 bestaat de meldcode 'Huiselijk geweld en kindermishandeling'. Vanuit de verantwoordelijkheid voor leerlingen wordt verwacht dat leerkrachten alert zijn op signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling. Als er signalen zijn van een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling werken we volgens de stappen zoals die beschreven staan in de meldcode en melden wij een vermoeden bij Veilig Thuis. De meldcode zoals deze bij Stichting Fedra is opgesteld en de handleiding die daarbij gelezen moet worden, zijn als bijlagen 1 en 1A toegevoegd aan dit beleidsplan.

Sociale veiligheid is een proces van leren en verbeteren en dat betekent dat naar aanleiding van incidenten en signalen verbeterpunten worden opgesteld en de school als organisatie leert.

4.4 Schorsing en verwijdering

Als er ernstige incidenten zijn met een leerling werken we volgens het protocol 'Schorsing en verwijdering'. De afspraken rond schorsen en verwijderen zijn Fedra-breed opgesteld. Het protocol is als bijlage 2 bij het beleidsplan toegevoegd. De afspraken zijn ook terug te vinden in de schoolgids van onze school.

Bijlagen

Op een aantal gebieden is stichtingsbreed beleid vastgesteld en zijn afspraken gemaakt. Dit beleid (en de afspraken die hieruit voortvloeien) is weergegeven in de volgende notities en protocollen:

1. Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling;
- 1A. Handleiding bij de Meldcode Huiselijk geweld en kindermishandeling;
2. Protocol Schorsing en verwijdering;
3. Protocol Seksueel misbruik, intimidatie of mishandeling van leerlingen op school;
4. Klachtenregeling Fedra;
5. Protocol Agressie;
6. Sanctionering verstoring lesgang;
7. Ongevallenregistratie;
8. Incidentenregistratie;
9. Protocol Informeren gescheiden ouders;
10. Protocol Sociale media;
11. Protocol Discriminatie;
12. Gedragscode Omgang leerkracht leerling;
13. Protocol Vervoer van leerlingen;

Op onze school kennen we ook de volgende protocollen en notities;

- A. Gedragsprotocol/ tevens pestprotocol
- B. Protocol digitaal pesten
- C. Protocol rouwverwerking
- D. Protocol bij het overlijden van een collega
- E. Protocol diabetes
- F. Protocol pinda allergie
- G. Protocol veiligheid
- H. Speelplein protocol
- I. Ongevallenregistratie
- J. Incidentregistratie